

Povijest i običaji usorskog kraja

“Usora: prošlost, običaji, životna svakodnevnica“, naziv je knjige skupine autora predstavljene 11. lipnja 2011. u Usori u prostorijama franjevačkog samostana u Sivši

Piše: Mario Katić

Na knjizi je radila grupa profesora sa zagrebačkog i zadarskog sveučilišta. Ideja je bila ponuditi nešto što nema ne samo Usora, nego i cijela BiH - modernu etnografiju jednoga kraja. Djelo sadrži deset poglavlja od devet različitih autora od kojih je svaki imao drugačiji teorijsko-metodološki pristup. Iako se izdanje odnosi na više-manje posljednjih stotinjak godina života u Usori, glavni fokusi bili su na trima razdobljima koja su snažno utjecala na usorsku zajednicu i iz temelja promijenila njezin način života. Poglavlja Petre Srblićinović o autoru te poglavlje Maria Katića o predaji o slici Gospe s Kondžila tematiziraju jedno od starijih i sve važnijih marijanskih svetišta u BiH - Kondžilo, čijom se obradom daje presjek života u Usori od kraja 18. do početka 20. stoljeća. Ostala poglavlja odnose se na razdoblje od sredine do kraja 20. stoljeća. Upravo u tom razdoblju dvije su pojave iz temelja promijenile Usoru. Prva je bila otvaranje tadašnje Jugoslavije

prema europskim zemljama u koje je masovno počela odlaziti radna snaga, a tako je bilo i u Usori. Napuštanje tradicijskog načina života i brzo stjecanje kapitala koji se zatim ulagao u Usori imalo je izravan utjecaj na gospodarsku, stambenu i demografsku sliku Usore. Obitelj koja je već tada pod raznim utjecajima doživjela određenu transformaciju bila je podvrgnuta daljnjem nužnom prilagođavanju novim društveno-ekonomskim uvjetima, što je prikazala Danijela Birt. Došlo je i do određenih promjena u oblicima društvenosti, odnosno iskorištavanja slobodnog vremena koje više nije bilo korišteno za dodatni rad, nego za zabavu. Imajući više slobodnog vremena i više mogućnosti, ljudi su organizirali i razna sportska udruženja o čemu je pisao Mario Žbulj. Odlazak ljudi na rad u inozemstvo najviše je utjecao na izgled kuća pa time i sela. Grade se nove, bogatije, reprezentativnije kuće, a sela se moderniziraju i šire što tematizira drugo poglavlje Petre Srblićinović. Pojedini segmenti tradicijske kulture, običaji, gube smisao i napuštaju se što je, koristeći se običajem šišanog kumstva prikazao Krešimir Bermanec, dok se drugi običaji prilagođavaju novom vremenu i okolnostima, kao primjer toga su svadbeni običaji o kojima je pisao Matija Dronjić. Drugi faktor koji je utjecao na promjenu života u Usori bio je svakako posljednji rat u BiH (1992. - 1995.). Ta sjećanja na borbu za normalan život u nenormalnim uvjetima obradila je Martina Krivić Lekić. Rat nužno znači i veću prisutnost neprirodne smrti te potrebu stvaranja odnosa spram nje, a sjećanja na poginule u ratu uvijek, naročito ako se radi o vojnicima, pobuđuju miješane osjećaje žalosti i ljutnje te nepravde koja im se u novim okolnostima nanosi. Kako Usorani percipiraju smrt i je li se što promijenilo nakon ratnog iskustva pokušala je istražiti Snježana Zorić razgovarajući sa supružnicima koji su u ratu izgubili sina. Točku na i u prikazu života i njegovih promjena u Usori posljednjih stotinjak godina stavila je Jadranka Grbić utvrđivanjem faktora i sadržaja identiteta Hrvata na području Usore. Ona je nastojala pokazati što je to što ovu malu heterogenu zajednicu drži na okupu i koji su to faktori koji danas stvaraju i prenose simbole identiteta.

